ГОДИНА XXV. На Цетињу, у суботу 1 новембра 1896. БРОЈ 45.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф. на по године 3. ф. на четврт године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гл. Црног.“ на Цетиње, или отправништвима новина на коју драго пошту: у коме је наручиоје може се претплатити код г. *Иера Рамадановића*, кнјаж. срп. агента у Котору. Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 3 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 2 новчића.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 1 новембра.

Најозбиљнији лист у Италији, конзервативна „Персевераица,“ посматрајући политичку ситуацију у Јеврони, послије путовања Цара Николе по њој, закључила је, да је та ситуација нејаснија и непоузданија, него ли је била у почетку царева путовања. При концу тога путовања, а за вријеме свадбенијех свечаности у Риму, збило се је у великој јевропској политици, што нико није могао ни сниј евати.

Књаз Бисмарк нашао се побуђен, да преко свога познатога листа „Хамбург. Нахрихтен“ каже, да је постојао између Русије и Њемачке *тајни уговор*, од 1884 до 1890, то јест до пада Бисмаркова, по коме су се ове двије велесиле узајамно обвезивале, *да ће остати неутралне, ако једна или друга зарте.*

На први мах се није повјеровало томе открићу, и очекивало се с нестрпљењем, што ће рећи званични листови из Берлина и из Петрограда; али ни с једне ни с друге стране није то откриће опровргнуто било. Берлински „Рајхсанцајгер“ не потврђује нити ниједе, него вели, да неће ништа одговарати, јер би било и опасно и неумјесно говорити о државној тајни, гдје је неистинито а гдје је нетачно тврђење хамбуршког листа, будући увјерен да слична открића не могу потрести повјерење савезника у тројни савез. Овом изјавом званични лист потврђ је у суштини Бисмарково откриће, јер да је неис нито, берлинска влада могла га је су двије ријечи опровргнути. Још остаје потврђено, да уговор руско-њемачки није био саопштен ни у Бечу ни у Риму, јер у противном случају Књаз Хохенлое могао га је без обзира признати. Изјава „Рајхсанцајгера“ показује неприлику, у којој се нашла царска влада услед овога открића. „И одиста је оно врло озбиљно, вели „Персевераица,“ и наличи на признање прељубе, која квари прошлост брака, и буди неповјерење и сумњу између супруга. Оно нам показује дволичност њемачке политике једног генијалног човјека, али безобзирног, једног патриоте, који да обезбједи будућност своје отаџбине, употребљује средства дозвољена и недозвољена. Чудан психолошки феномен! Бисмарк, који је био мало поштен према савезницима, особито према Аустро-Угарској, споразумјевши се иза њиховијех леђа са владом руског Цара, чим је показао да сумња у њихову вјеру, имао је велику вјеру у поштење Русије, не промишљајући, да би она могла са своје стране посумњати у човјека, који тако вара своје савезнике, и доћи у искушење да га изигра. У извјеснијем часовима хладноће и запетости у односима између Њемачке и Русије, кад је Александар III називао црногорског Књаза Николу својијем „јединијем пријатељем“, и сакупљао војску на западну границу своје царевине, да је „Журнал де С. Петерсбург“ објелодаиио оно што данас објелодањују „Хамб. Нахрихтен“, што би се догодило од тројног савеза, тог дјела Бисмаркова? Треба признати да је Александар III био узор-поштењак, и да су Њемци дужни његовој успомени“. Милански лист завршује наглашујући, да утисак овог открића неће се моћи лако изгладити у Риму и у Бечу, а особито у Бечу; да је сумња зло сјеме које ниче и у земљи неприготовљеној; и да њемачка политика послије овог открића треба да докаже своју искреност правцем, који се не коси са интересима Аустро угарске и Италије.

Непријатељи Бисмаркови у Њемачкој подигли су вику, да је овијем открићем тајне државне почињено велеиздајство, да је имало сврху, да увриједи Цара Вилхелма, и т. д. и с тога да треба оптужбу подићи противу Бисмарка пред судом; „руги расправљају, коју је сврху имало ово откриће; трећи о посљедицама његовијем и т. д. али што је главно и врло значајно то остаје свијема овијема расправама доказано, да је поред и мимо тројног савеза постојао тајни руско-њемачки уговор све до 1890, које сазнање неће остати без важнијех посљедица.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Биоградска „Српска Застава“ доноси чланак о открићу Књаза Бисмарка, из кога вадимо сљедеће:

Да се ови двоструки уговори могу разумјети како треба, ваља се сјетити држања Бизмаркова, за вријеме Берлинског Конгреса. Посредовање његово није задовољило кнеза Горчакова, који је можда и своје рођене погрешке бацао на Бизмарка и овога чинио главним кривцем неуспјеха руске дипломације. Горчаков је од тога доба постао непријатељ Бизмарков и гдје год је могао правио му је сметње, кокетујући јавно с Француском. Ова посљедња околност допринијела је највише те је Бизмарк успио код цара Виљема I. да овај г. 1879 потпише савезни уговор с Аустријом; јер гвоздени канцелар није хтио ни једног тренутка оставити ново њемачко царство изолисано. Али већ после непуне четири године, кад је кнез Горачков због старости и слабости био одаљен од послав, кнез Бизмарк вјеран традицији руске краљевине, предузима кораке да Њемачку измири с Русијом и успјева у том предузећу потпуно. После састанка царева руског и њемачког у Скрњевици у Пољској, 1884 год. обје државе склапају сад већ познати уговор о неутралности, који је оста у сили до 1890 год.

У цијелој овој закулисној игри, Аустрија је играла свакако најбједнију улогу. Један француски новинар имао је мјеста кад је Аустрију упоредио с једном „цело мудреном“ женом која је склопила брачни уговор у доброј вјери да ће јој будући муж бити увијек вјеран; али овај грешник и поред уговорене вјерности законитој жени, живио је у дивљем браку с другом. И сад њевни погледи г ђе Аустрије на невјерника у Фридрихеру-у ништа не помажу. Да је по њему, тај грешник прекинуо би с њом и брачни уговор.

Иначе ми мислимо да Кнез Бизмарк није имао тако погибаоне намјере с Аустријом, да би је натуткао био на рат против Русије, па да је остави на цједилу као што се то многима чини, јер то просто није улазило у његове рачуне. Кнез је Бизмарк врло добро знао да је Аустро-Угарска већ и због своје унутрашњег устројства, упућена на Њемачку, да владајућа племена њемачко, мађарско и пољско гравитирају њој и да је због тога директива за спољну политику Аустрије давана из Берлина а не из Беча. Аустро-Угарска и Италија биле су потребне Њемачкој против Француске; али како би у случају оружаног сукоба с њом успјех постао проблематичан ако би се Русија умјешала у корист Француске, то је неутралност ове за такав случај, падао јаче на вагу него ли активно садјејство Аустрије и Италије. То су били разлози због којих је Бизмарк и поред уговора о тројном савезу, склопио сепаратни уговор с Русијом, а то уједно доказује, да се Њемачка више плашила непријатељства руског него што јој уливаше осјећање сигурности савез с Аустро-Угарском и Италијом. Што се Русије тиче ми не видимо разлоге зашто она да одбацује пуђене гаранције за њено спокојство, које су биле тако јаке у неутралности једне тако моћне, војничке државе као што је Њемачка, која је држала на лацу и своја трабанта Аустрију. Онога тренутка кад је потписан био сепаратан уговор о неутралитету између Русије и Њемачке тројни савез изгубио је за Русију сваки значај и сваку опасност. И стога је са свим природно што је Русија на ј' пристала. То је за онда била чиста добит Русије којој тај уговор није сметао да у Паризу савјетује крајну умјереност и уздржљивост, те да је уздржава од пренагљених и опасних предузећа против Њемачке.

Судбина је свију држава без способности за иницијативу, да играју улогу Аустрије и Италије у концерту великих сила. Но и неспособност државника оних држава много је допринијела успјесима Бизмаркове дипломатије.

Бизмарк није никад престао да осуђује правац политике својих земљака, није никад престао савјетовати приближавање Русији, само је он то чинио тако замотано

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

У СПОМЕН АЛЕКСАНДРА III-ег.

Од Лабулаја.

Поводом тужне годишњице смрти Александра III, париски „Фигаро“ замолио је г. Лабулеја, који је био француским послаником у Петрограду у најважније доба владавине овога великога Цара, да напише што о њему, и г. Лабулеј доставио је истом листу, што је био написао само за себе одмах послије смрти цареве.

Те биљешке француског дипломате гласе:

У мјесецу априлу 1865, царевић Никола старији син цара Александра II., умре у Ници. Поред самртничке му постеље налазили су се његов отац и брат му Александар. На посљедњем своме часу он им узе и састави руке, и у том узвишеном тренутку, рече цару:

— Љуби га, оче, као што си мене љубио, он то заслужује, његова је душа чиста као кристал.

Не изгледа ли да је дух царевићев, остављајући земљу, надозрио будућност? Никакво објашњење о карактеру Александра III. није равно овом, које је изрекао његов брат у околностима најдраматичнијим.

Ах, за вријеме кратке владавине од само четрнаест година, свијет је могао скроз да гледа један живот без икакве мрље. Према противницима, као и према пријатељима, најчистија искреност била је правило понашања суверенова, као што му бијаше частност и справедљивост средство и циљ.

Прокламован за престолонасљедника поводом смрти братовљеве, Александар мишљаше само о дужностима свога новог положаја. Без шума, живећи у тишини, он је тражио да се покаже достојан неуморним радом, чему је остао вјеран до свога посљедњег дана. Забаве које би себи дозвољавао, дијељаше са својом женом, принцезом Дагмар, која је била заручница његовога брата и која је прва разумијела његову племенитост, те се није устезала да своју судбину веже с њиме, знајући да је то била и жеља царевића Николе.

У животу породичном у коме налазаше срећу, цар се Александар непрестано бавио. Рачунали су се дани у којима су августјејши супрузи били један без другога, толико њихов живот бијаше везан осјећањем заједничке љубави према Русији и преданошћу за васпитање своје дјеце.

Двадесет и пет година након вјенчања имало је нечега дубоко дирљивог у овој сталној, вољној љубави, колико дубокој толико и простој. Цар је био срећан само у средину својих и Царица узимајући удјела у опасностима којима је цар Александар III. непрекидно био изложен, не остављаше га никако, мислећи да га само њено присуство заштићава од проклетих убилаца.

Царевић није излазио из присјенка у коме се скромно задовољаваше до рата, противу Турске у годинама 1876 и 1877. У то вријеме он прими команду над трупама са најнезахвалнијем задатком да гони турску војску за вријеме операција, које завршише заузећем Плевне. На овоме мјесту он је дао доказа о својим способностима, мудрости, суђењу и издржљивости, које су и остале црте његове велике личности. Али ту се у његовој души разбудише племенита мирољубива осјећања која га наведоше да рат сматра као бич, од кога суверени треба да чувају свој народ, до крајњих граница које част дозвољава.

Какве је у осталом имао резултате за његову земљу овај рат, чији су ужаси потресли његову душу? Уговор Сан-Стефански поништила је уједињена Јеврона на берлинском конгресу, и Русија је присуствовала том чудноватом спектаклу на коме је гледала како черупају њено легитимно право уплива над Бугарском земљом, коју је својом крвљу ослободила, докле Аустрија којој бијаше дозвољено да привремено окупира Босну и Херцеговину, извођаше ову окупацију по дозволи Јевроне. Да ли је икад било веће ироније ствари?

—

Александар II. извјесно бијаше свјестан о опасним намјерама Јевроне, пошто је он у 1875 интервенирао у корист Француске, која такође бјеше усамљена. Али традиције бијаху тако моћне, да је овај суверен продужио да се сваке године састаје са својим ујаком царем Виљемом и са сусједом царем од Аустрије, који састанци могаху прикривати право стање ствари, али их не могаху измијенити.

Тако је било спољно стање ствари када 1/13 марта 1881 цар Александар II. враћајући се с параде из мањежа Михаиловског, би убијен. Царевић тек бијаше ушао у палату Аничкову када би извјештен о свиреном атентату. И он потрча у Зимску Палату, гдје је на сваком ступњу степеница наилазио на трагове крви свога оца донесеног исакаћена у дворницу, из које је пун здравља прије једног сата изашао. Лако је појмити осјећања којима је овај призор опустошио душу новог суверена; после размишљања од неколико дана, он издиктира себи правац а с тиме и дух своје владе.

Александар II. у тренутку када је руском народу хтио да даде Устав, нао је као жртва убилаца Прво питање које се полагаше, било је да ли ће се спремљени пројект генерала Лорис Меликова васпоставити. Рјешење Александра III., који је саслушао сва мишљења, било је негативно. То није први ни посљедњи пут да анархисте својим дјелима упропашћују слободу. Млади цар имађаше и други разлог да одложи реформе, он осјећаше да напрезање своје владавине треба поглавито да упути на спољну политику.

Побједа Њемачке над Француском навукла је на Русију исте бешчасне посљедице које је Француска претрпјела после пораза Аустрије у 1866. За обје стране може се рећи, да су учиниле исту погрешку, храбрећи силу, чије је ширење било опасно. „Не везуј се с твојим комшијом него с комшијом твога комшије“ казао је у своје вријеме принц Курбески. Ваљало је спречити дјејство учињене погрешке, које се неизбјежно имало да произведе и коме је конгрес Берлински дао први примјер. Није дрскост мислити, да је од првих дана своје владавине, Александар III. зачео идеју и себи обиљежио дужност васпостављања јевропске равнотеже.

Ова је равнотежа била поремећена не само стварањем њемачкога царства, које је замијенило германску конфедерацију, него и засебном везом заснованом у 1879, између дворова берлинског и бечког, којој Италија бјеше готова да приступи. Како да се и не види, под видом лиге мира, чудна коалиција под вођством силе побједнице vis-à-vis двије усамљене државе, једне на Истоку друге на западу; Француске побијеђене материјално, Русије зго-

и у тако магловитој форми, да су га могли сасвим јасно разумјети само они на чију је адресу своје савјете и своје укоре упућивао. Сад, од како је предао јавности онај тајни уговор с Русијом, јасно је постало и за остали свијет, за што није задовољан с политиком својих насљедника в зашто их је тако јако осуђивао. Људи који осуђују поступак Бизмарков и који доказују да је он само за то предао јавности тајни уговор с Русијом, што је хтио да се свети Капривију, а по некима чак и цару њемачком који га је удаљио од послова, — слабо познају карактер творца њемачког јединства. Дух овога човјека таквога је калибра да се он не мјери и не цијени просјечном људском намећу. Државник који је кадар био да из догађаја ствара нове политичке ситуације увијек корисне за Њемачку, није ни сад могао мирно гледати, како се дјело његових руку мало по мало распада у рукама мање способних људи, који су позвани били да га замијену, и он покушава сад да својим моћним гласом отклони рђаве посљедице које његов проницави ум и дипломатеко искуство предвиђају за Њемачку.

Савез француско-руски мијења из основа све односе и ставља у изглед опасности за Њемачку ако она остане у тројном савезу. Аустро-Угарска постаје за Њемачку прави баласт у промјењеним приликама. Тај савез, по њему, нема више права на опстанак, јер су престали узроци који су га створили и он помаже да се он што прије распадне изношењем тајног уговора с Русијом на јавност. Бизмарк истиче да је била судбоносна погрешка њемачке дипломације, што је одбила да понови с Русијом сепаратни уговор који је чувао залеђе Њемачкој у случају сукоба с Француском. Тим поступком, Русија је принуђена била да тражи другог савезника исте вриједности и нашла га је у Француској. Најновији догађаји дају и овога пута за право овом великом државнику, а тешко да би француска дипломација триумфирала да је Бизмарк и даље остао да руководи пословима њемачке политике. Сад ваља откупљивати поново руско пријатељство, али се сад пита: по коју цијену и на рачун чије коже? Хегемонија прешла је на Русију, пита се само: хоће ли она имати тако вјештог политичког режисера као што је био Бизмарк за Њемачку?

Једно нам још ваља овде констатовати. Ако Русија икад мисли покретати источно питање, она ће за то имати одрешеније руке но до сад. Обзири које је Њемачка морала имати према интересима Аустрије на Балкану, стјешњавали су и Русију у њеној источној политици, докле ју је везивао уговор с Њемачком. Од тога је она данас разријешена, а Њемачка ће у напредак мање но икад показивати вољу да за источне ствари жртвује ма и једног свог физилера.

СРБИЈА И РУМУЊСКА.

Биоградска „Слога“ пише о посјети Краља Александра у Румуњској:

Наш узвишени владалац, вратио се у Биоград са посјете, коју је учинио румунскоме краљу Каролу.

Наш млади Господар био је у Румунији дочекан, примљен и поздрављен, и са званичне стране и од народа, срдачно и пријатељски. На цијеломе путу од Турне Северина до у саму престоницу румунску, Букурешт, наш Краљ, био је обасут свима почастима, којима се дочекују високи гости према којима и двор и народ румунски гаје истинске, пријатељске осјећаје и расположење. Престоница сусједне нам Румуније, Букурешт, потврдила је све то у највећој мјери.

На свечаноме ручку, који је давао Краљ Карол, у своме двору, у част своме госту, Господару нашем напио је он оваку здравицу: „Ваше Величанство трећи је владар Србије, кога ми је радост да поздравим у престоници Румуније. То показује, како су пријатељски и стални односаји међу нашим државама. Ваша посјета, Сире, нова је потврда томе. Ја Ваше Величанство из свега срца поздрављам добродошлицом и изражавам топлу жељу, да Бог Вашу владавину благослови и узме у своју заштиту и Ваше Величанство и српски народ, спрам кога ми гајимо толике симпатије. Најискреније захваљујем Вашем Величанству на љубазној посјети, и дижем чашу своју у здравље Вашега Величанства и за срећу ваше владавине. Живјело Њ. Величанство, Краљ Србије, Александер I.“

На ову здравицу, одговорио је наш млади Господар:

„Сире, добоко сам ганут осјећајима којима је Ваше Величанство имало доброту изразити, да су наши народи од увијек били скопчани везама искреног пријатељства и заједнице интереса, то сам Ја, вјеран тим традицијама, поклагао важност на то, да посјетим и поздравим Ваше Величанство у Вашој лијепој земљи и из свега срца захваљујем на љубазном и срдачном дочеку, који ми је Ваше Величанство имало доброту спремити у току мојега путовања и у престоници Вашој. Чврсто сам увјерен, и живо желим, да се односаји доброг пријатељства, који вежу нас и народе наше све више и више учвршћују, и у то име пијем у здравље Његовог Величанства Краља Карола, од Румуније, у славу и срећу његове владавине!“

Из ових здравица јасно се види циљ путовању нашег младог Господара, у Румунију.

Било је и у прошлости, а и сад има много интереса, који упућују две сусједне земље, Србију и Румунију, на искрено пријатељство. У Србији и у Румунији, то се свагда схваћало и појмило. Схваћало су и разумјели то владаоци обје земље, а схваћали су и појмили то и народи обије сусједне државе. То је постала традиција за обје земље и народе њихове. И за то је и наш млади Краљ, посјетом учињеном краљу Каролу и румунскоме народу, хтио то са своје стране, да потврди. Садашње, дакле путовање Краља нашег, у Румунију, чињено у томе правцу и смислу, као што је и Он и у својој здравици то рекао, није ништа друго, него један акт, на који Га је упућивало традиција и дома и народа његова. Мудрост и добро схваћени интереси државни и народни, упућују, да стара традициона пријатељства и везе треба његовати.

Званична Румунија дочекала је нашег младог Господара онако, како се пожелити може. Ну и румунски народ, учинио је са своје стране све оно, што дочеку Краља вашега даје вид искреног пријатељског дочека. Нашега младога Господара дочекала је сва Румунија, званично и народски, искрено и одушевљено.

У томе, што је народ румунски узео тако живо и срдачно учешће у дочеку нашега Краља, ми видимо појаву, која годи нашим народним осјећајима. Румунски народ није охладнио у својим традиционим пријатељским осјећајима према народу српском. Он правилно схвата заједницу виших интереса оба народа, која је у прошлости доносила користи и Румунима и Србима, па је она корисна и за садашњост, а и у будућности много зависи од ње, да се постигне све оно, за чим оба народа теже.

Народ румунски тако схваћа наше пријатељство и наше обостране интересе, и за то је он тако срдачно, искрено и одушевљено дочекао Господара пријатељског, сусједног му народа српског. Схватање румунскога народа добро је и правилно, и српски народ може му се искрено радовати а свом младоме Господару бити захвалан, што је дао повод, да се пријатељство између двије сусједне земље и народа тако лијепо манифестује.

ДОПИСИ.

Ријека, 29. Окт. 1896. — Овога пута има Вам се што јавити. Од 20. т. м. непрестано је лијевала киша и мало коме да није причинила голему штету. Скадарско Блато је подушило и поплавило ријечку пјацу и све куће, које дотичу главну пјацу и многе уза споредне улице. 24. ов. мј. мртва (стајаћа) вода покрила је пјацу и риву од моста пут Обода, а до данас је сваки дан расла и толико се припела, да је на пјаци има сврх љуцког боја висине. Једно окно од моста не види се већ, а доњи бојеви од неких кућа по мало вире из воде; а некима је већ упрла и у таван од горњег боја. Јуче је био управо прољев, те је многима учињена огромна штета. Потоци су били тако придошли, да су у далеко прелазили досадању своју мјеру снаге, те су на много баштина просули међе, нанијели камење и силни пијесак, а некима продирали преко њива, те насули и понијели земљу. Велики дио фамеља исћерала је вода из станова, те су се ове настанило по горњем дијелу вароши, а тамо је сад и сва трговина. Једном ријечи: висина воде је толика, да је наши старци не памте оволику, а по досадањему цијени се, да ће трајати више нећеља. Колски пут до Цетиња насут је на неколико мјеста до Оћевића, те је немогуће пролазити колима. Пут је у главнеме раздрт бујицом. По Добрскоме селу отворише се стотине извора, те је Добрско поље поплавило, па вода пријешла преко пресла пут Стругара и Цеклина, поплавила оба поља и Стругарску пећ. Девето дневна киша учинила је вароши и околним селима велику штету, коју најбоље сиромаси осјећају.

—ћ.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(**Друштво Срба ђака у Загребу.**) У прошлу недјељу, 13. (25.) ов. мј., одржана је главна годишња скупштина овдашњег академског друштва за помагање сиромашних а вриједних Срба слушача на овдашњем свеучилишту. Пошто је прихваћен пословник, читан је тајников извјештај у коме се спомињу знатније промјене у самом друштву, за тијем умрли добротвори његови, као митрополит Ђорђе Николајевић, Бранко Јовановић, Нико Бошковић, Милан Станковић и Стеван Вукосављевић, који су се за живота свога сјетили ове српске омладине. При читању њихових имена присутни чланови одужили су се њиховој успомени са „Слава им“! Даље су наведени поједини већи дарови, као и припомоћ краљ. земаљске владе, те им се свима исказује топла захвалност, а тако и српским листовима, који су вазда излазили с усрдном готовошћу да послуже и помогну својим гласом ово друштво. Лијепо је да се истакне да се и „Матица Српска“, с новим секретаром својим, такођер сјетила овог друштва, поклонивши му сва своја издања у овој години, те је тиме ударен и први темељ друштвеној књижници.

Из даљних извјештаја види се, да је у шк. години 1895/6. примило ово друштво свега приноса 999 фор. 15 нов., а издало 363 фор. 34 нов. Како у реду овдашње омладине има и велики број сиромашних, то су исти прама слабом приходу и слабо помогнути, а то се види најбоље из просјечне своте од 17 фор. 93 нов., који годишње долазе на сваког од чланова, који су примали потпору. Дај Боже, да се српски народ у овој новој години боље одазове овом друштву, како би тијем били помогнути они многи сиромашни младићи, што жуде за науком, и својим и народним добром.

Послије тога је обављен избор новог управног одбора, те је за предсједника изабран Милан Костић, студ. права; за потпредсједника Данило Димовић, правник; за тајника Милан Будисављевић, философ; за благајника Јован Пауковић, правник; за одборника Стеван Ћурчић, философ: за замјенике: Стојановић Сава и Пелеш Љубомир, правници; у ревизијони одбор: као предсједник Душан Мађерчић, онда Манојло Деспот и Андрија Георгијевић правници.

На крају нека је и с наше стране најтоплије препоручено ово свјесно и савјесно друштво, с тако племенитим задатком, цијелом нашем родољубивом свијету. Сваки и најмањи прилог добро је дошао, а шаље се на адресу: „Друштво Срба ђака, Загреб, свеучилиште“.

(**Позив на претплату**) на књигу „ТРГОВАЧКО КЊИГОВОДСТВО“ I. и II. дио уједно просто (обично) и двогубо (двојно) књиговодство за школску привредну употребу. Друго допуњено и поправљено издање.

У првом дијелу ове књиге изложен је кратак преглед историје трговине и постанак књиговодства; о простом књиговодству, циљ; о капиталу и попису, о билансији, дневнику, патријалнику, шконри и осталим књигама; о фактури и налажењу цијене коштања робе; о књижењу по простом књиговодству; о књигама и закључку истих; практичан рад са потребним објашњењем и израђеним примјером. Најважнија наређења трговачког закона; о мјеницама и најпотребнијој рачуници, у опште све, што је књиговођи од пријеке потребе.

У другом дјелу поновљено је о личним рачунима по простом књиговодству са примјером; о двојном књиговодству, циљ, о рачунима у опште, о рачуну главнице и рачуну изравнања, добити и штете; о осталим рачунима по на особ; о рачунским односима; рачуни међу собом; о току књижења и књигама о збирној билансији; о мјесечном и годишњем закључку књига; о преносу активе и пасиве на нов рачун; практичан рад са израђеним примјером. Најзад употреба двојног књиговодства код удионичких друштава и њихова организација, нарочито код новчаних завода и фабричких предузећа.

Књига ће изнијети око 20 штампаних табака и стаје за претплатнике само 3 дин. (пређе оба дјела 5 и по дин.) Претплату ваља слати потписатом најдаље до половине новембра о. г. а књига је већ дата на прештампавање са исправкама и допунама и моћи ће бити прије Божића готова.

Молим све пријатеље моје и пријатеље трговачке наставе, да ме помогну при издавању ове корисне и сада врло јефтине књиге, која је при свом првом издању нашла толико признања и одзива, да је распродата до посљедњег комада.

Српске листове п а к м о л и м, да овај оглас изволе оштампати, на чем им у напред благодарим, а књигу ћу им, чим буде готова, послати на приказ.

У Биограду 6. Октобра 1896 г.

Јосиф Предић
настав. књиговод. тр. шк. биог.
трг. омладине и т. д.

ђене морално? Никада покошај хегемоније није се јасније потврдио, ма какаква у осталом била циљ тежње — мир или рат.

План је извјесно био добро смишљен, и у сјајној каријери коју је посветио служби отаџбине, кнез Бизмарк видио је, како су му успјевали планови који нијесу вриједни овога. Али за успјех ваљало је успавати опрезнога Александра III., увући га у алијанцију тројице царева чије страшило бијаше спремно, да га по потреби повуче у рат у Бугарској, који никако није могао држати Француску. И то је оно што на овој етапи, која се сматрала као посљедња и најлакша за савлађење, њемачки канцелар насиједе.

Канцелар јасно виде да не може ни обманом, ни ласком, ни увредом помутити мирну и чврсту частност, независну вољу, сљедствен дух каквом ваљда никад равног није било.

У овим приликама цар је дао призор праве величине. Да би одбранио интересе свога царства, њему је требало не само да се ослободи традиција своје династије и породице, него и да прекрши предрасуде, да измијени принципе, те да се приближи земљи чије институције бјеху антиподне онима Русије. Автократ, требао је да пружи руку једној републици.

Још више, сталан у својим идејама, а не мијењајући своје министре, ни своје амбасадере, он виђаше у Француској како се људи потискују, те се могаше бојати да ли ће јучашње идеје бити сјутра дан исте; једном ријечи он се излагаше опасности да га не разумједу. То је скоро била коцка којој се излагао.

Ништа га није помело, па чак ни проливена крв једним жалосним неспоразумом у Сагалу. За њега, интереси француски и руски бијаху идентични с гледишта очувања мира. То је било повољно да двије владе иду у ногу. Послије много година, у којима он ни дана није био недосљедан, када нађе за згодно, да одговори обновљеном савезу тројне алијанције, јавним потврђењем своје политике, о којој у осталом није више нико сумњао, он је то учинио, као и све остало што је радио, просто и достојно његове искрености.

Дјејство је било безмјерно. Први пут послије толиког вренена, чу се да се говори и о другом чему а не само о лакомисленом оружању; алијанција два народа би манифестирана у пуној свјетлости, и са узбуђењем које чини част човјечанству. Од тога дана Јевропа одлахну и мир бјеше сигуран.

Свечаности у Кронштату имале су своју сутрашњицу у Тулону и у Паризу; цар Алексанаар могао је видијети да је имао право што је вјеровао француском народу. Али тек што је година дана прошла, ето гле у току ових дванајест мјесеца шефови обију влада који измјењаше своје пријатељство ишчезоше обојица са овога свијета.

Ко је могао предвидјети да ће жалост наступити тако брзо за опотеозом, да ће предсједник Карно умријети од убилачког ножа и да ће цар пун здравља, у најбољим годинама подлећи нападу једног перфидног зла?

Провиђење, како те је тешко разумјети! Гледајући како привремено силази у гроб овај добри див, који је тако тихо носио на својим широким плећима светски мир, држећи га ван сваког домашаја, могао би те човјек упитати, какве су твоје намјере, Боже? Јеси ли хтио да покажеш нама једнима као и другима у Јевропи, да ти дајеш само неколико дана мира, и да погрешке као и криминали морају да се испаштају казном, која је једина права лекција?

Ја више волим да вјерујем да си ти хтио најплеменитијим примјером, да нас поучиш да су и у временима највеће моралне забуне, частност и воља једине силе, које могу бити побједно истакнуте пред интриге и махинанције. И како се онај кога си ти удостојио да буде твој инструменат, уздигао над људима својим дивним карактером, ти си га одазвао међу праведнике. Праведник, па он је такав био на овој земљи, и то је надимак који историја, која вјерно очувљава његов спомен, као што је очувала и онај Титусов, и онај светога Луја, треба њему да досуди.

Некад ће се говорити, да се у вријеме крви, и гвожђа у коме број и снага имађаху преимућство да диктирају закон друштвима, сусрете један суверен који је више него ико представљао број и моћ пошто је био аутократни шеф једне нације од сто двадесет милијуна људи, и располагао једном неисцрпном војском, који се занимаше једино дужностима а не прохтјевима, и који је само употребљавао своју моћ да очува мир. То је била слава Александра Праведног; и он није ни хтио другу. Побједе које је он тражио, то су оне којим је побјеђивао себе самог.

Француска која се придружила тузи Русије и с поштовањем измијешала своје сузе са сузама царице Дагмаре, полаже данас своје наде у сина коме је Александар III предао своје велике лекције у исто вријеме када је и царство много јаче од онога које је он био примио. Цар Никола II знаде који пут води правој величини, но познаје пријатеље свога народа.

(Распис награда.) „Матица Српска“ расписује из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове за годину 1897. награду од 68 дуката, који су преостали од расписане награде од 100 дуката за засебне расправе „О појединим струкама књижевнога рада Павла Ј. Шафарика, у колико се тај рад тиче нас Срба“ — за дјело „О српском сликарству,“ с роком до 31 децембра 1897.

Уз ту награду од 68 дуката долази још добровољан прилог од 50 фиор., који је др. Владимир Николић, адвокат у Земуну, на ту сврху обећао.

А за расправе за „Љетопис“ расписује ове награде:

1.) 100 дуката за расправе или монографије из историје Срба у Угарској, с роком до 31 децембра 1897.

Награда је за сваку такву расправу или монографију 10 до 100 дуката према вриједности и величини дјела.

Уједно се напомиње, да су из ове задужбине с роком до 31 децембра 1897 расписане ове награде:

1.) „Живот и рад Саве Текелије,“ — награда 50 дуката.

2.) „Историја српске књижевности за школу,“ — награда 100 дуката.

3.) „Опширна историја и етнографија о Буњевцима,“ — награда 200 дуката. Рок 31 децембар 1898.

„4.) Историја српске православне цркве у Угарској,“ — награда 50 дуката.

Рукописе на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом, него ваља да их означе натписом или знаком. Име, презиме, карактер и мјесто, гдје писац станује ваља написати у особитом писму, писмо запечатити и обиљежити са оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом рукопису.

Само ће се она писма отворити, на којијема је исти натпис или знак, који се налази и на дјелима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи не враћају се.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дјело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Писац је дужан од свога награђеног дјела, кад изађе из штампе, уступити „Матици“ 25 комада.

Награђене расправе штампају се најприје у „Љетопису“ а послѣ остаје право и писцу и „Матици“ да их могу прештампати посебице.

Из славне скупштине „Матице Српске,“ у Новом Саду 12./24. октобра 1896.

Предсједник „Матице Српске:“
А. Хаџић с. р.

Др. **Милан Савић** с. р.
секретар.

— „Матица Српска“ расписује из фонда Јована пл. Наке Вел. Миклушког за годину 1897. ове награде и тражи да се за њих напишу:

I. Ова дјела:

1.) Роман, драма или шаљива игра, приповијетка или новела из српског живота. Награда од 50 до 500 фиор. — Рок Петровдан 1897.

II. За саставке за „Љетопис:“

1.) Студија, монографија или расправа из српске историје.

2.) Студија или расправа о бројном, привредном и просвјетном кретању народа српског.

3.) Студија или расправа из српске књижевности.

4.) Земљописна или етнографска расправа, или путописи по српским крајевима и земљама.

5.) Студија или расправа о музичкој умјетности у Срба.

Награда је за сваку такву студију, расправу или монографију од 50 до 150 фиор. према величини и вриједности дјела.

Дјела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом, него ваља да означе дјела своја потписом или знаком. Име, презиме, карактер и мјесто, гдје станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обиљежити са оним истим знаком или натписом, који је споља на самом дјелу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на дјелима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дјело наштампано, осим ако с „Матицом“ о том што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац не изда дјело своје на свијет за годину дана, а међутим није што друго уговорио.

Писац је обвезан од свог награђеногa дјела, кад изађе из штампе, уступити „Матици“ 25 комада.

Чланци и расправе за „Љетопис“ као и награђене новеле и приповијетке штампају се најприје у „Љетопису,“ а послѣ, остаје право и писцу и „Матици,“ да их могу прештампати и посебице.

Према количини преосталога новца „Матица“ је вољна примати и по вриједности награђивати и друга научна популарно-научна и забавна дјела, остављајући писцима на вољу, да могу слободно бирати предмет.

Нарочито се напомиње, да је славна скупштина овластила књижевно одјељење и одбор, да могу издати награду и оним чланцима и дјелима, која дођу и мимо расписане награде или која су већ стигла, па се налазе на оцјени, и то у течају године, и, прије главне скупштине, ако књижевно одјељење или одбор пронађе да приспослати саставци заслужују награде.

Из славне скупштине „Матице Српске“ у Новом Саду 12./24. октобра 1886.

Предсједник „Матице Српске:“
А. Хаџић с. р.

Др. **Милан Савић** с. р.
секретар.

(Срби и Бугари.) Биоградски „Народ“ пише: Сјутра по подне добићемо миле госте. Двјеста младих Бугара великошколаца долази нам у походе, и наша се великошколска омладина спрема, да своје другове из Софије брацки дочека и угости. Увјерени смо, да ће се и наша престоница у томе придружити своме подмлатку, како бисмо сви скупа дали израза и својим осјећајима и своме разумијевању овако лијепих појава, које морају бити утјешне за сваког увиђавног родољуба српског и бугарског.

На млађима свијет остаје! Постарајмо се да им не оставимо свијет раздора, мржње и ропства; да им не оставимо испаштање наших гријеха, него усавршавање наших тековина. У нашој слози, наш је спас на овом нашем балканском огњишту. Увијек су нас завађали они, који су о свом себичном добру, а о нашем и српском и бугарском злу радили. Нашим се свађама трећи смије, од наших се завада трећи користи. Ове узајамно посјете српске и бугарске омладине, чија младалачка душа не зна за притворна лукавства, доказ су нам, да је побједила у њихову срцу брацка љубав, у њиховој глави родољубива увиђавност. Слога, братство, заједница, нека нам увијек буду знамења, испред чије ће висине и чврстоће нестати свих сићушних, тјесногрудих, глупих размирица око филолошких досјетака, етнографских финоћа и географских линија.

Добро нам дошли, млада браћо! Зближите се, загрли те се, завјерите се једна другој, српска и бугарска омладино! Биће вам заслуга у толико већа, народна захвалност у толико топлија, што вас ми, старији ваши нијесмо увијек у томе добру учили и паметно упућивали.

Дај Боже да увијек Бугарин из Србије и Србин из Бугарске понесу са собом осјећање, да су били као код своје куће.

Још једном: добро нам дошли!

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 1 новембра.

(С Двора.) Његово Височанство Господар примио је на Митров дан у званичној аудијенцији г. Февзи-пашу изванредног посланика и опуномоћеног министра Њ. В. Султана на Цетињу. Његово Превасходство г. Февзи паша предао је на аудијенцији Његовом Височанству ордене Шефката у брилантима, што је Њ. В. Султан поклонио Њ. Ц. В. Великој Књагињи Милици, Њ. К. В. Књагињи Напуљској и Њ. С. Књагињици Ани; и сребрне и златне медаље Интијаза Његовом Височанству Књазу Престолонасљеднику и Његовој Свјетлости Књажевићу Мирку. Г. Февзи-пашу допратио је у Двор и одпратио г. командир Митар Мартиновић у дворскијем нараднијем колима. У вечер је био у Двору објед у част његову.

(Митровдан.) На Митровдан, имендан Њ. С. Књажевића Мирка, послије св. литургије, у дворској капели, било је благодарење у присуству Височанствене Породице и државнијех великодостојника. Послије богослужења Његова Свјетлост млади Књажевић примао је честитке у свом дворцу.

(Дан вјенчања Њих. Височанства.) У недјељу, 27 октобра, као на дан вјенчања Њиховијех Височанстава, била је архијерејска служба у Влашкој цркви, са благодаренијем. Богослужењу су присуствовали: Његово Височанство Господар, државни великодостојници и пуна црква народа.

(Позориште.) На Митровдан у вече, а у славу имендана Њ. С. Књажевића Мирка, била је свечана престава „Књаза Арванита“, драмског чина од Њ. В. Књаза Николе I. у нашем тек довршеном позоришту у Зетском Дому. Престављала је дилетантска дружина, која се ове вечери први пут нашој публици приказала. Ваља да признамо, да је ова дружина добро састављена, и да је као први пут доста добро престављала ове вечери, премда је била само у 5—6 дана ова престава приређена и научена. Глумци су и по једини и при свршетку сви скупа били аплаудирани. Ако ова дружина настави представе добром вољом, коју је већ показала, ми ћемо ове зиме провести лијепијех вечери у нашем лијепом позоришту. Прије преставе изговорио је са позорнице управитељ позоришта г. проф. Павле Поповић сљедећи поздрав, нарочито спјеван од Р. Црногорца и Црновршанина:

Уз славна дјела Књаза Пјесника
Којима с' дичи сва Црна Гора,
И „Књаз Арванит“ засијао је
Ка свјетла луча с неба озгора!

Он се у овом просвјетном дому
Први пут сада представља ево;
За примјер братске љубави, слоге —
Синцима Својим Књаз га је спјев'о:

Да путем слоге братинске греду,
Љубећи народ и земљу милу,
Те да нам Црну Гору поведу
Јединству Српском, жељноме циљу.

А са „Балканском Царицом“ дивном
И ово дјело душу нам пита,
Па из харности кличемо радо:
Живио Пјесник „Књаз Арванита“.

Овоме поздраву одазвало се бурно клицање одабране публике: „Живио Књаз Пјесник!“ Па је музика засвирала народну химну, која је стојећки саслушана. Послије преставе опет је Узвишени Пјесник био поздрављен громкијем клицањем: „Живио!“ Преставу су изволили присуствовати како Њ. В. Књаз-Пјесник тако и Њ. С. Књажевић Мирко; а осталу су публику састављали нарочито позвани из свијех кругова цетињског грађанства.

(Одликовања). Њ. В. Султан изволио је одликовати Г. Вој. Сима Поповића министра Просвјете и Госп. Др. Богишића министра Правде I. степеном Меџидије: г. Баја Гардашевића Упр. Вароши Цетиња II-јем ст. Меџидије; г. Шпира Огњеновића секр. мин. финанције, г. Мила Мартиновића секр. мин. војеног, и г. Стева Татара секр. мин. унут. дјела III-јем степеном Меџидије; г. Илију Вулетића секр. мин. иностраних дјела, г. Андрију Вукотића окр. капетана и г. Мила Церовића ордонанс официра IV-јем степеном Меџидије.

(Велика штета од поплаве.) До онамадне у сриједу имали смо за неколико дана такве велике кише са јаком југовином и грмљавином да се најстарији људи не сјећају тако дуго упорне олујине, која је учинила толике штете, да се за сада не могу ни из далека процијенити. Равна Зета је поплављена до Ботуна, како од старне језера које се подигло, што људи не памте, тако од стране ријека, које туда теку. Народ се спасавао на чуновима, и превозио па Врањину, и слава Богу, што се зна, није ниједно чељаде погинуло; али је подављено доста стоке, и сва житија остала су под водом. На први глас толике несреће, у уторник ноћу, Њ. В. Господар похитао је на Ријеку, и у сриједу је својим парабродићем био у Зети, да народу помогне што се може помоћи. Присуство Његовог Височанства и ова Његова очинска брига народ је утјешила и охрабрила. Мирков мост на Ситници вода је развалила. На Виру вода је нарасла толико да је захватила горње подове кућа; а у Лимњанима, у Црмници, земља се просиједа, и неколико је кућа срушено. Његово Височанство Господа јутрос је похитао у Црмницу, да на лицу мјеста изда нужне наредбе. С Даниловграда јављају, да је по Бјелопавлићима вода понијела винe стогова сијена и коцара жита, и друге потопила, такођер многе усјеве потопила и понијела. Такођер је у Никшићком пољу вода учинила велике штете усјевима и прихватила сијена на нека мјеста. Из Оциња јављају, да се Загањско блато саставило с морем. Од Бојане до близу вароши све потопљено. Народ ближи брдијама спасао се; остали су тражили спаса по древаци и по крововима кућа, кличући помоћ, која им се пружа. Што се зна није било утопљеника, али је жито под водом остало и живо је страдало. По овоме се већ може судити, да је народ претрпио од овијех поплава огромне штете. Ми ћемо у идућем броју покушити тачније податке и подробније изложити ову велику несрећу, што нас је постигла.

(Из дипломатскијех кругова.) Г. Барон Гуденус први секретар а. у. легације именован је шамбеланом Њ. Величанства Цара Франца Јосифа.

(Колски пут) од Котора до наше границе тако је покварен од великијех вода, да је наша влада добила званично извјешће из Котора, да се не зна, до кад ће бити поправљен.

(Српска Књижевна Задруга у Црној Гори.) Пошто је Управа Задруге ријешила да ове године раније разашаље сва издања V-ог кола, те је зато и ограничила упис до конца новембра т. г. то се овијем позивају сви Задругари из Црне Горе да похитају с улозима, јер су већ готове све књиге овогодишњег Кола, а и крајње је вријеме да се новац и списак пошаље. Добро би учинили г. г. Задругари из Никшића, Подгорице, Даниловграда, Колашина, Андријевице, Бара, Улциња и т. д. кад би се постарали за још кога новог члана. Г. г. учитељи наших основних школа могли би се заузети да се за школску библиотеку Задругина издања добављају — ако не и сва досадања, а оно бар унапријед, јер и онако су школске библиотеке сиромашне. За оснивачe улог је 5 фиор., а за улагачe 3 фиор. годишње. (Разна удружења, читаонице, школе и т. д. могу бити само оснивачи).

За V-то Коло обновили су упис и положили улоге ова господа:

Оснивачи:

1. Високопреосвећенини Митрополит Г. Митрофан;
2. Г. Војвода Симо Поповић Министар Просвјете;
3. „ Милован В. Т. Џаковић Окружни Капетан;
4. „ Јово Петков Ковачевић чиновник руског консулата у Солуну;
5. „ Протођакон Ф. Радичевић секретар Митрополије;
6. „ Јово Љешава управ. професор;
7. „ Библиотека Гимназије и Богослов.-Учит. Школе:
8. „ Друштво Цетињске Читаонице;
9. „ Саво Радуловић сек. Вар. Управе;
10. „ Лука Јововић учитељ;
11. „ Др. П. Миљанић шеф санитета;
12. „ Илија Хајдуковић управитељ Лабораторије;
13. „ Павле Вујисић сек. Вел. Суда;
14. „ Васо Пипер трговац;

За Улагачe:

1. Г. Никола Даковић;
2. „ Ристо Тамишић-Сточанин;
3. „ Јово Геруп;
4. „ Јово Дреч Књаж. дворски Апотекар;
5. „ Кнез Др. Луја Војиновић;
6. „ Лазар Дамјановић гимназист;
7. „ Миро Гломазић „
8. „ Вељко Поповић „
9. „ Александар Поповић „
10. „ Марко Бан „
11. „ Монах Нићифор
12. „ Митар Вукчевић учитељ.

Цетиње, 1. Новембра 1896.

Повјереник Друштва
П. М. Поповић.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Руско звоно на католичкој цркви.) Прије неколико дана подигнуто је на звоник цркве Јована Јеванђелиста у Шателеролу, звоно, које је тој католичкој цркви даровао православни руски цар Никола II. Цар је ово звоно даровао шателролској цркви у спомен борављења руске комисије, коју је царев отац цар Александар III., послао у Шателерол да надгледа израђивање пола милијуна пушака репетирака за руску војску у тамошњој гласовитој ливници и радионици пушака. Сам цар Никола израдио је нацрт за ово звоно и саставио натписе на руском и француском језику. Звоно се зове у част његова оца и њега „Александар Никола,“ а натпис на њему гласе: „Звоните мир и братству народа!“ и „Дар. Њ. В. Николе II., цара све Русије, храму св. Јована Јеванђелиста у Шателеролу.“

(Вјештачки начин прављења злата.) — Од прилике прије два мјесеца стиже из Америке вијест, да је једноме од тамошњих хемичара пошло за руком, да вјештачким начином производе злато. Вијест је та примљена или с осмјехом или јасном сумњом у њезину истинитост, јер како је стар проблем прављења злата, тако су исто стари и васколики узалудни покушаји, чињени у тој цјели. Још на 400 година прије наше хронологије написао је Грк Зотмос књигу о вјештачкој производњи злата и од тога доба, као што је познато, бавило се много учених људи тиме,

да изнађу рецепт за прављење злата, али вазда са вјечним неуспјехом. Будући је та вијест потекла са америчког извора, то је јако осумњичена. Али, поред свега, биће ипак у томе нешто и истине. Тако се сада јавља, да се већ основало друштво, за експлоатацију тога новог проналаска хемичара Еменса, чиј се проналазак оснива на томе, да се сребро претвара у злато. Еменс зове тај нови метал „argentaurum (среброзлато), па према томе назвало се и друштво The Argentaurum Syndicate.“ Поводом тим примјећује Ханри де Парвил у париском листу: Journal des Débats“: Господин Еменс не износи на јавност тајну своје процедуре. С тога ће свакоме бити допуштено да остане у неповјерењу све све дотле, докле му не дође баш у руке Еменсово злато. Изгледа да г. Еменс не гради илузије као предходници његови. Није све злато, што се сија. Још прије њега знаменити научњаци и изналазачи тврђаху, да им је пошло за руком у малој количини претворити сребро у злато. Тако у год. 1893 израдио је Carey Lea од сребра метал, чије физикалне особине бјеху врло сличне физикалним особинама злата, али хемијске особине ипак осташе као хемиске особине сребра. Едисон се бавио и промјеном метала и пошло му је за руком, да добије метал, који је, вели, имао: боју, тврдоћу и остале физичне особине злата. Тесла је постигао такођер исти успјех, када је X-зраке пуштао са сребрног електрода на сребрну таблу. О професору Ремсену давно се говори, да умије промијенити сребро у злато и да се сада бави припремањем нове справе за ту цијељ. И тај проблем узима се с разног гледишта. Па ипак, покрај свегане изгледа, да је то питање срећно рије, шено. Не треба много полагати на ријечи. Еменс, модерни алхемиста, признаје, да се послужио испитивањима Carey Ley а, који бјеше објавио, како се може добити течни раствор сребра. Новом методом растворио је, вели, сребро хемијским начином па је, на тај начин добио метал, који већ није сребро, које је већ престало бити сребро и које има физикалне особине злата, бјеше му потребно име. Назвао га је „argentaurum“ то јест, среброзлато. Има потпун изглед злата. При тој промјени губи се истина четвртина тежине, али је приход ипак велики, да би оправдао постанак друштва, које у експлоатацији тражи користи. Даље изводи француски научар, да све треба с резервом примити, јер да би се збиља злато могло добити, ту би се могла десити не само физикална промјена, већ и хемијско-молекуларна. То Еменсу није пошло за руком. Што је проналазао, то већ није више сребро, али није ни злато. На сваки начин Еменс је поштен, јер нов метал није назвао златом, већ среброзлатом. С тога његови акционари могу бити задовољни. Права и истинска производња злата неће још за дуго бити омогућена. Али ипак Еменсов проналазак може бити, нарочито Америчанима, од велике користи. Промјеном сребра у неко злато било би ријешено питање и сребра и злата и оба кандидата, Бријан и Мак-Кинлеј могли би се спокојно загрлити. Тим би начином у исто вријеме та промјена била ријешена и за цио остали свијет.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ ДОР. БИРА“.

ЦАРИГРАД, 28 октобра. — Говори се да ће Каратеодори паша бити наименован за министра иностранијех дјела, и да Султан намјерава једног хришћанкна поставити за министра унутрашњости, да несвједочи одлуку, да оствари реформе.

ЛОНДОН, 29 октобра. — На банкету код лордмајора маркиз Сализбери је држао говор, у ком је изјавио односно Турске, да је инглески народ једнодушно противан усамљеној акцији. Инглеска пристаје уз јевропвласти, јер држи да је то једино средство, којим се могу остварити реформе.

ФИЛИПОПОЉ. 30 октобра. — Вијести из Цариграда доносе да су Турци у селу Евереку код Цезареје стотину Јермена убили и многе куће јерменске оплачкали. Власти да нијесу у стању да зауставе покољ.

ЦАРИГРАД, 30 октобра. — Потврђује се намјера набавке 500,000 хаузеровијех пушака и 50—100 милиона фишека, и круповних топова за Ерзерум и Адрианопољ.

СОФИЈА, 30 октобра. — Књаз Фердинад дочекао је на станици Нелидова, који потује у Петроград, и с њим је дуго говорио. Франц Јосиф послао је Петрову своју фотографију, на чем му је Књаз Фердинанд топло захвалио, јер у томе види одликовање своје војске.

ЈОХАНЕСБУРГ, 31 октобра. — Трамсвал тражи милион стерлинга накнаде за инвазију Џенсонову.

БИОГРАД, 31 октобра. — Усљед великијех киша у западној Србији поплаве су учиниле великијех штета.

ПАРИЗ, 1 новембра. — Усљед интерпелације о црквеном конгресу у Рајмсу, и дотичне изјаве владине, камара је примила дневни ред, који изражава влади повјерење, са 324 против 225 гласова.

БИОГРАД, 1 новембра. — Усљед поплаве моравске долине комуникација жељезница прекинута, више мостова порушено, вароши и села на Дрини и Морави поплављена.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изишло је из штампе дјело:

Индијске пјесме

Књига прва

РАМО

превео

Симо Поповић

Цетиње, Државна Штампарија 1896.

Цијена 80 новч.

Може се добити у Котору код Књ. Црног. агента г. **Петра Рамадановића** и у књижари **Државне Штампарије** на Цетињу,

Изашла је нова књига

ПЕТАР II ПЕТРОВИЋ-ЊЕГОШ

КАО ВЛАДАЛАЦ

написао

Л. Томановић

Цетиње 1896

Државна Штампарија.

Цијена 1 фиорин

Наруџбине се шиљу књижарници г. Марка Лукина Иванишевића. а може се добити и код Књаж. Црног. агента г. П. Рамадановића у Котору.

Јављамо свијема нашијема сродницима, пријатељима и знанцима тужну вијест, да се наш никад непрежаљени муж односно отац:

ЛУКА НИКОЛИН ВУКИЋ,

29 ов. мј. у 65-тој години свога живота пријеком смрћу у вјечност преселио а 30-тог истог предат матери земљи. —

Јављајући ову по нас тужну вијест, неможемо пропустити, а да не изразимо нашу најтоплију захвалност браћи Добрљанима, који у великом броју учествоваше у нашој жалости, и тијем у неколико наше болове ублажише. Срдачна хвала свештенику Павлу Рајковићу. — Особита пак хвала грађанима вароши Цетиња, који по тако рђавом времену, не жалише труда доћи у великом броју, да учествују при спроводу, те својим присуством спровод увеличаше. Такођер нека је хвала и свијема онијема, који нам телеграфично и писмено изјавише своја саучешћа.

Добрско Село, 31 октобра 1896.

Ожалошћени:

Супруга: **Стане**; синови: **Мираш** и **Лале**; шћери: **Маше** и **Киће**, са осталом родбином.

ОБЈАВА.

Медо Смаилов Оручевић овдашњи трговац изашао је презадужен, због тога се овим позивају сви његови дужитељи, којима је заостао дужан, да поднесу потписатој управи писмене рачуне од чега им и колико дугује.

Који дужитељ не би поднио своја потраживања најдаље до 1. Новембра ов. год. после му се неће никакво потраживање у обзир узети.

Подгорица, 28. Септембра 1896.

Број 883.

УПРАВА ВАРОШИ ПОДГОРИЦЕ

(4—4)

Обавјештај.

Просуо се глас, да дајемо новаца с врху хипотске, те с овијем обавјешћавамо поштовану публику да је наша компанија „**трговачка**“ а не банкарска, и од сад свако питање за зајам новаца, неће му се узети у обзир.

Подгорица, 3 септембра 1896.

The anglo-montenegrin trading Co., Ltd.

EMIL HAMMER

direktor.

(3—3)

Narodno-gospodarstveno-raznatranje!

„**Kava** je kroz primjese surogatâ (cikorije) tekar obće živežno sredstvo postala: mi ne uzimamo pako surogate njima za volju niti sa stanovišta štedljivosti u obzir, nego sa sasvim većeg gledišta jerbo su:

„**Bijelu kavu** sveobće uveli i **potrošak mljeka** u varoši i na selu **za trećinu pomnožali.**"

Mi zato na veliko cijenimo dobar surogat *(e mà bilo još toliko krivotvorene robe publika si ipak zna izabrati bolje od lošijega)* jer se tijem dade nabaviti jeftinija, ukusnija i hranljivija bijela kava, koja je jedini djelotvorni protivnik prevelikog i prećeranog a za veoma ubitačnog i štetnog uživanja raznih žestinâ.

Razumije se samo od sebe, da se i najbolji surogati bez indijske kave nebi trošiti mogli. — Dobroj i jeftinoj kavi nužna je primjesa surogata-neki nigdu u **obće zajutrukom** priličnu hranitbenu vrijednost imadu i kod kuvanja ojačo **bele** kave spadaju.

Uživanje potonje kave bez sebešnjih dobrih surogata-neki nigdu u **obće zajutrukom** a **za** siromašne slojeve narodâ, vesoromi postalu bila."

Štovanim gazdaricama!

neka bude ovim

prava Franck'ova kava

kao najizvrsniji i najizdašniji

i kao najukusniji pa dakle najjeftiniji

kavin surogat što toplije preporučena

Za crnu kavu: sa 4 kašike zrnene — 1 kašika Franckove kave

„ bijelu „ : „ 3 „ „ — 1 „ Franckove

Уредник: Др. А. Томановић. Издавалац: Државна Штампарија. У књаж. срп. државној штампарији.